

ЧЕК-ЛИСТ ТИПОВИХ ОЗНАК КОРУПЦІОГЕННИХ ФАКТОРІВ У ПРОЄКТАХ АКТИВ

1. Невиправдана дискреція в управлінських повноваженнях

Індикатори:

- 1) оцінювання на власний розсуд юридичних фактів, внаслідок чого можуть виникати, змінюватись або припинятись правовідносини;
- 2) обрання без чітких критеріїв та/або обґрунтування одного із декількох управлінських рішень, форм реагування;
- 3) відсутність визначеного алгоритму чи строку здійснення юридично-значущих дій;
- 4) установлення правил, процедур і наділення повноваженнями з перевірки дотримання цих правил однієї і тієї самої посадової особи структурного підрозділу.

Вказані індикатори найбільш поширені у проєктах активів з основної діяльності, проте можуть бути й в інших видах.

2. Нечітке визначення завдань, форм діяльності та відповідальності владного суб'єкта

Індикатори:

- 1) невизначеність змісту обов'язків відповідального суб'єкта;
- 2) неможливість установлення конкретної відповідальної особи за визначені в акті форми діяльності (управлінських рішень);

Вказані індикатори зазвичай властиві для проєктів активів з основної діяльності.

3. Створення невиправданих перешкод у реалізації прав чи інтересів особи

Індикатори:

1) створення без достатнього обґрунтування обмежень у доступі до органу чи посадової особи, зокрема встановлення незручного для споживачів послуг графіка роботи або прийому, зайвих пунктів охорони чи обмеженого входу;

2) довільне право витребування від фізичних чи юридичних осіб додаткових відомостей, документів, інформації тощо або не передбачених законодавством документів;

3) відсутність або необґрунтоване обмеження доступу до інформації стосовно процедури надання послуги.

Вказані індикатори властиві для усіх видів проєктів актів

4. Необґрунтоване встановлення пільг, переваг або інших привілеїв

Індикатори:

1) надання переваг фізичним або юридичним особам при прийнятті рішень, затвердженні (погодженні) висновків;

2) призначення на посаду без додержання конкурсних процедур (у разі якщо заміщення вакантних посад відбувається за результатами конкурсного відбору);

3) призначення окремим працівникам виплат, на які вони не мають права;

4) застосування до певної категорії осіб винятків з антикорупційних вимог, заборон та обмежень.

Зазначені індикатори можуть міститися в усіх видах проєктів актів, проте особливо поширені у кадрових.

5. Використання словесних конструкцій, що спричиняють суб'єктивність рішень органу влади

Індикатори:

1) правова невизначеність - використання у проєктах актів формулювань, що створюють неможливість зрозумілого та прозорого прогнозування алгоритму прийняття управлінських рішень чи наслідків їх застосування: "має право визначити/вимагати", "може", "іншими вимогами", "певні умови", "додатково", "іншими нормативно-правовими актами", "іншими актами законодавства", "тощо" та ін.;

2) оціночні категорії - використання у проєктах актів формулювань, що допускають прийняття управлінських рішень залежно від суб'єктивної оцінки: "ефективне вжиття заходів", "відповідні вимоги", "достатня інформація", "у разі необхідності", "серйозні економічні проблеми", "суттєвий вплив", "значні порушення", "несуттєві зміни" тощо.

Перелік вказаних словесних конструкцій та/або їх поєднання не є виключним. Тому ідентифікація їх корупціогенності у кожному випадку має супроводжуватися комплексним аналізом положень проєкту акта, подекуди з аналізом пов'язаних правових джерел чи відносин.

Вказані індикатори властиві для проєктів актів з основної діяльності або з адміністративно-господарських питань.

6. Прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів

Індикатори:

1) встановлення премій, надбавок, виплат, відпусток тощо в умовах реального конфлікту інтересів (стосовно себе, близьких або інших пов'язаних приватними інтересами осіб);

2) відсутність альтернативи та покладення функцій на єдину посадову особу, що унеможлиблює автоматичне прийняття рішень поза конфліктом інтересів;

3) призначення на посади прямого підпорядкування близьких осіб або інших осіб, щодо яких посадова особа має приватні інтереси;

4) прийняття адміністративно-господарських рішень в умовах конфлікту інтересів стосовно контрагентів та інших партнерів органу.

Ці індикатори властиві для проєктів актів з адміністративно-господарських та кадрових питань.

7. Недостатня прозорість контрольних повноважень

Індикатори:

1) відсутність детального алгоритму проведення перевірок та переліку завдань (об'єктів) перевірки, не врегулювання меж прийняття рішень за результатами здійснення контрольних повноважень та їх виконання;

2) можливість необґрунтованого планування перевірок у незручний для об'єкта перевірки час та спосіб;

3) відсутність автоматизованого розподілу завдань з реалізації контрольних повноважень, де такий розподіл визначений законодавством;

4) невизначеність підстав для здійснення державного нагляду (контролю), проведення перевірок;

Вказані індикатори властиві передусім для проєктів актів з основної діяльності.

8. Корупційні вразливості процедур публічних закупівель

Індикатори:

1) невинуватені дискреційні повноваження відповідальних посадових осіб під час проведення публічних закупівель;

2) юридична невизначеність обов'язків посадових осіб, відповідальних за організацію та проведення публічних закупівель та/або ведення договірної роботи.

Вказані індикатори властиві для проєктів актів з основної діяльності або адміністративно-господарських питань.

ЯК ЦЬОГО УНИКНУТИ ТА ЯК ЦЕ ВИПРАВИТИ?

1) перед початком розробки організаційно-розпорядчого документу необхідно перевірити на відповідність законодавству;

2) уникати оцінних понять та мовленнєвих конструкцій чи положень, які можуть довільно тлумачитися;

3) проаналізувати чи передбачає розроблений проєкт організаційно-розпорядчого документу підвищений ризик виникнення конфлікту інтересів.

ЯКИМИ МАЮТЬ БУТИ ДІЇ УПОВНОВАЖЕНОЇ ОСОБИ З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ПРОЄКТУ АКТУ НА ПРЕДМЕТ НАЯВНОСТІ КОРУПЦІОГЕННИХ ФАКТОРІВ?

Уповноважена особа здійснює візування (погодження) проєктів актів відповідно до норм актів, які врегульовують питання організації діловодства.

Погодження проєкту документа у паперовій формі оформлюється шляхом проставлення візи у разі відсутності зауважень. Віза включає особистий підпис, власне ім'я і прізвище особи, яка візує документ, дату візування із зазначенням, за потреби, найменування посади цієї особи.

За результатами проведеного аналізу проєкту акту уповноважена особа приймає одне з таких рішень:

- візування проєкту – у разі невиявлення у проєкті акту норм, які містять корупціогенні фактори та/або не відповідають антикорупційному законодавству;
- відображення зауважень до проєкту документа, що має наслідком його відхилення, – у разі виявлення у проєкті акту норм, які містять корупціогенні фактори та/або не відповідають антикорупційному законодавству, із наданням розробнику чітких обґрунтованих зауважень та пропозицій щодо способів їх усунення.

Після отримання рішення за результатами візування розробник документа розглядає зауваження та пропозиції уповноваженої особи щодо усунення виявлених у проєкті акта корупціогенних факторів та подає його на повторне погодження.

Він також може надати уповноваженій особі обґрунтовані заперечення та відхилити надані пропозиції. У такому разі уповноважена особа повторно розглядає виявлені у змісті акту корупціогенні фактори у співвідношенні з наданими запереченнями. У разі неврахування розробником зауважень та пропозицій, уповноважений може подавати доповідні записки (висновки) на ім'я Голови Національного агентства та/або керівнику секретаріату Національного агентства з метою запобігання вчиненню корупційних чи пов'язаних з корупцією правопорушень.

У таких доповідних доречно зазначати конкретну інформацію про зміст та корупціогенність норм акта:

- назву проєкту та підстави для його розробки;

- назву структурного підрозділу, відповідального за розробку проєкту акта;
- результати оцінки наявності корупціогенних факторів та/або відповідності вимогам антикорупційного законодавства;
- рекомендації стосовно способів приведення у відповідність до вимог антикорупційного законодавства/усунення корупціогенних факторів.

У разі виявлених порушень варто ініціювати проведення службового розслідування для притягнення винних до відповідальності.